

Najväčší únos Čechoslovákov v dejinách: Desivý pochod džungľou, toto si František vyčíta dodnes

- editor007 | 29. června 2024

ČESKO / SLOVENSKO / ANGOLA: Únos 66 Čechoslovákov v Angole sledoval celý svet. Posledných občanov prepustili pred štyridsiatimi rokmi. Tí, ktorí stále žijú, prehovorili o niekoľkomesačnom putovaní džungľou. Vedeli ste, že o ich prepustenie na slobodu sa zaslúžil najmä Eduard Kukan?

Únos československých občanov sa odohral 12. marca 1983 počas občianskej vojny v Angole. Povstalecké hnutie ich zajalo v meste Alto Catumbela a donútilo kráčať 1300 kilometrov africkou pustatinou. Jeden Slováč to neprežil. Po dva a pol mesiace úmorného pochodu únoscovia prepustili na slobodu ženy, deti a chorých mužov. O rok neskôr zvyšných zajatcov.

Angola bola dlhé stáročia pod koloniálnou nadvládou Portugalska. V roku 1961 vypuklo povstanie, ktoré vyústilo do dlhotrvajúcej vojny. Po tom, ako krajina získala v roku 1975 svoju nezávislosť, tam začali bujniť občianske nepokoje, kedy sa nadvládu snažili prebrať viaceré oslobodzovacie organizácie vrátane MPLA (Movimento Popular de Libertacao de Angola - Partido de Trabalho), ktorú podporoval východný blok spolu s ČSSR, a UNITA (Uniao Nacional para Independencia Total de Angola) orientovaná na Západ. Československo v tom období vyslalo do Angoly odborníkov, aby pomohli budovať tamojšie priemysel a obnoviť prevádzku miestnej fabriky na výrobu papiera. Spolu s nimi tam odcestovali ich celé rodiny.

Unesení Čechoslováci

Mysleli sme si, že nás postriekajú

Potom nastal osudný marcový deň, kedy vojaci UNITY zajali 66 Čechoslovákov v snahe získať pozornosť východného bloku. Zajatci sa stali nástrojom na vyjednávanie. „Zhromaždili nás na jednom mieste a oznámili nám, že sme unesení a že bude záležať na tom, ako rýchlo bude rokovať naša vláda,” spomína si na udalosti v reportáži RTVS lekárka Marie Hudečková. „Zobrali nás na lúku a tam uviazali povraz. Mysleli sme si, že nás postriekajú. Povedali, že budeme s nimi pochodovať, že nám budú dávať také jedlo, aké jedia oni,” približuje ďalšia preživšia Kristýna Szenteová.

Zajatci sa následne vydali na vyše 1300-kilometrový pochod na základňu povstalcov. Pochodovalo sa hlavne v noci, aby nepútali pozornosť, a to aj v močiaroch a bahne. „Celý pochod prebiehal v nepríjemnom teréne, skončilo sa obdobie dažďov a začalo obdobie sucha. Tam, kde prestali dažde, začali mrazy, čiže sme boli vystavení nepríjemným prírodným podmienkam,” opísal strastiplnú cestu Lubomír Sazeček. Dňa 19. apríla si vyžiadala prvú obeť, ktorou sa stal 37-ročný Slováč Jaroslav Navrátil. Počas toho, ako ho vojaci niesli na nosidlách, pretože nevládal, spadol a údajne si udrel hlavu. Nemali žiadny liek, len mu žmýkali cukrovú trstinu do úst. Keď už bolo jasné, že to Jaroslav neprežije, vojaci dovolili ostatným sa s ním naposledy rozlúčiť, vystrojili mu pohreb a potom ho pochovali pri rieke. O svoju manželku zas prišiel František Zlocha. Ten si doteraz vyčíta, že ju vtedy

zobral so sebou do Afriky, kde ochorela a po návrate domov o niekoľko rokov zomrela.

Nechcené dobrodružstvo. Takmer trojmesačný pochod a väčšinou o hlade.

Varilo sa z vody, v ktorej by ste neumyli ani auto

Keď zajatci odpočívali, čas si krátili tým, že sa rozprávali alebo si hľadali vši a piesočné blchy. Vojaci sa k nim podľa ich slov celý čas správali slušne a nechceli nikomu ublížiť. Keď počas pochodu nad unesenými lietali viaceré migy, prikázali im zamaskovať sa. Natreli sa čiernym uhlím a obložili sa zelenými vetvami, aby boli čo najnenápadnejší. Všetci veľmi schudli, Szenteová podľa vlastných slov vtedy nevážila ani štyridsať kí. „Varilo sa z vody, v ktorej by ste si ani auto neumyli. Mäso sa nieslo na chrbtoch na priamom slnku, takže tak aj vyzeralo. Uvarili nám to a jedli sme aj slona, ktorého ulovili po ceste,” spomínajú unesení.

Mnohí muži pochodovali len v spodnej bielizni.

Kľúčovú rolu zohral Eduard Kukan

V tom čase už priebeh únosu sledoval celý svet, zatiaľ čo sa organizácie ako OSN či Červený kríž pokúšali vyrokovať prepustenie zajatcov na slobodu. Kľúčovú úlohu pri vyjednávaní s angolskými povstalcami nakoniec zohrali vtedajší riaditeľ odboru krajín subsaharskej Afriky federálneho ministerstva zahraničných vecí Eduard Kukan a námestník ministra zahraničných vecí Stanislav Sloboda. „Bol to obrovský šok, keď sme sa dozvedeli tú správu. Dali nám za úlohu viesť rokovania o prepustení zajatcov. Prezident Gustáv Husák vydal veľmi zrozumiteľný pokyn: Spojte sa aj s čertom, len ich privedte domov. Pochopili sme to tak, že sme sa spojili, síce nie s čertom, ale s prvým americkým veľvyslancom v Prahe, Williamom H. Luersom. Vyklopili sme mu absolútne všetky informácie, ktoré sme mali,” spomínal Kukan pred rokmi na udalosti v rozhovore pre denník Sme.

Úlohou československých diplomatov bolo rokovať v štátoch, o ktorých bolo známe, že podporujú UNITA. Jej predstavitelia neskôr prileteli do Prahy, kde ich Kukan a Sloboda zobrali na pivo a do Národného divadla. Celý čas sa snažili zistiť, čo vlastne chcú za to, že zajatcov prepustia. A keď im to nakoniec povedali, nechceli tomu veriť. „Chceli iba to, aby Rudé právo, denník Komunistickej strany Československa, zverejnil informáciu, že delegácia UNITA v Prahe oficiálne rokuje s československou vládou. Žiadne lieky alebo peniaze. V ich krajine totiž prebiehal zápas o to, kto bude uznávaný. Chceli pred medzinárodnou verejnosťou ukázať, že aj komunistický štát ich prijíma a rokuje s nimi. To bola ich požiadavka a my sme ju akceptovali,” prezradil niekdajší slovenský minister rezortu diplomacie.

Posledná skupina unesených sa dostala späť domov až po roku.

Prvú skupinu zadržovaných prepustili 6. júna. Zvyšní dvadsiati muži sa dostali na slobodu až o viac ako rok neskôr, 21. júna 1984. Na motívy únosu bol ešte v tom istom roku nakrútený pre Československú televíziu film Angolský denník lekárky, hlavnú úlohu v ňom hrala česká herečka Jana Brejchová. V roku 2009 vznikol dokument pod názvom Zajatí v Angole. Režisér Ján Mančuška sa spolu s jedným z unesených Lubomírom Sazečkom vybral do africkej krajiny, kde hľadali pamätníkov udalostí a dokonca prešli časť zajateckej trasy.

AUTOR: Natália Podhorná

[ZDROJ](#)